

CYNGOR SIR YNYS MÔN

PWYLLGOR:	PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHIANT
DYDDIAD:	15 MAWRTH 2016
TEITL YR ADRODDIAD:	ARCHWILIO GRANTIAU
PWRPAS YR ADRODDIAD:	ER GWYBODAETH
ADRODDIAD GAN:	MARC JONES - PENNAETH SWYDDOGAETH (ADNODDAU) / SWYDDOG ADRAN 151
GWEITHREDU:	ER GWYBODAETH

1. RHAGARWEINIAD

- 1.1 Mae'r adroddiad hwn yn nodi manylion y grantiau y mae angen i'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol eu hardystio ac y mae gofyn i Archwilwyr Allanol eu hadolygu. Mae'n rhoi manylion am y gwaith y mae gofyn i'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol ei wneud fel bod modd i grantiau gael eu hardystio.

2. CEFNDIR

- 2.1 Mae nifer o grantiau yn dod i mewn i'r Awdurdod bob blwyddyn gan nifer o gyrff cyllido gwahanol. Mae nifer y grantiau hyn y mae gofyn cynnal archwiliad allanol arnynt yn gostwng. Mae'r nifer wedi gostwng o 22 yn 2013/14 i 15 yn 2014/15. Mae'r gostyngiad yn y niferoedd yn adlewyrchu nid yn unig y ffaith fod rhai ffynonellau arian grant wedi dod i ben ond hefyd y ffaith nad oes raid cynnal Archwiliad Allanol ar gymaint o grantiau.
- 2.2 Mae Llywodraeth Cymru (LIC) yn ceisio symleiddio'r broses o archwilio grantiau ac yn rhoi mwy o bwyslais ar y Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn ardystio gwariant.

3. RHAGLEN ARCHWILIO GRANTIAU

- 3.1 Yn y mwyafrif o achosion, caiff y grantiau eu cyflwyno i'w harchwilio'n allanol yn ystod y 6 mis yn dilyn diwedd y flwyddyn ariannol. Yna mae'r gwaith archwilio'n cael ei wneud rhwng mis Medi a mis Rhagfyr y flwyddyn honno.
- 3.2 Mae Atodiad 1 yn dangos rhestr o grantiau 2014/15 a gafodd eu cyflwyno i'w harchwilio yn ystod 2015/16.
- 3.3 Mae cwmpas y gwaith archwilio ar draws y grantiau yn debyg iawn. Fel arfer, bydd archwilwyr yn cynnal prawf ar :-
- Sampl o tua 20 o anfonebau i sicrhau bod TAW wedi cael ei drin yn gywir yn y cyfriflyfr a'r hawliad;
  - Yr anfonebau ar gyfer nwyddau / gwasanaethau a ddarparwyd er mwyn sicrhau mai dim ond gwariant cymwys o fewn y cyfnod sydd wedi'i gynnwys yn yr hawliad. Yn achos arian Ewropeaidd rhaid dangos y gwariant o'r cyfrif banc hefyd ar ffurf datganiadau banc;
  - Y tâl a godir yn fewnol er mwyn sicrhau bod yr Awdurdod yn codi'r un gyfradd dâl ar brosiectau a gyllidir gan grant ag a godir ar gynlluniau nad ydynt yn cael eu cyllido â grant;
  - Y Gofrestr Asedau os yw'r grant naill ai wedi creu neu wella ased cyfalaf i sicrhau bod yr addasiad cywir wedi cael ei wneud;
  - Incwm a dderbyniwyd o'r adeg pan wnaed y taliad hyd at y datganiadau banc;

- Trosglwyddiadau cyllidebol a ph'un a oes angen cymeradwyaeth ymlaen llaw gan y corff cyllido, ac os oes, a gafwyd y fath gymeradwyaeth;
  - Tystiolaeth o fonitro gwariant trydydd parti;
  - Tystiolaeth bod Contractau Trydydd Parti / Cytundebau Lefel Gwasanaeth wedi eu sefydlu;
  - Gwirio cyfraddau fesul awr ar gyfer staff, gan edrych ar y taflenni amser a'r costau cyflogres gwirioneddol a gafwyd;
  - Gwirio'r broses gaffael gan sicrhau cydymffurfiaeth â Rheolau Sefydlog yr Awdurdod;
  - Cysoni'r cyfanswm gwariant gyda'r cyfriflyfr;
  - Yr amgylchedd rheoli ar gyfer llunio'r cais a phrofiad y staff dan sylw;
  - Dyblygu gwariant posibl gyda chynlluniau eraill a ariennir gan grant;
  - Unrhyw amodau grant penodol.
- 3.4** Yn hanesyddol, mae archwiliad grant yn cymryd tua wythnos i'w gwblhau ar yr amod bod yr holl wybodaeth wedi cael ei darparu'n brydlon i'r archwiliwr ond gall yr amser a dreulir ar archwiliad amrywio. Bydd hyn yn dibynnu ar gymhlethdod y grant, nifer a math y trafodion dan sylw a safon y papurau gwaith.
- 3.5** Bydd telerau ac amodau'r grant yn y Llythyr Cynnig yn dweud a oes gofyn cynnal archwiliad allanol o'r grant. Fodd bynnag, roedd yna rai newidiadau yn ystod 2015/16 yn dilyn trafodaethau rhwng Swyddfa Archwilio Cymru (SAC) a LIC. Arweiniodd hynny at reidrwydd i archwilio rhai o grantiau 2014/15 yn fewnol yn hytrach nag yn allanol yn ystod blwyddyn archwilio 2015/16. Gwnaed y penderfyniad hwn ar ôl i Gynllun Archwilio Mewnol 2015/16 gael ei gymeradwyo ac, o ganlyniad, fe gafodd y gwaith archwilio ychwanegol ei gategoreiddio fel gwaith nad oedd wedi ei gynllunio yn ystod 2015/16. Mae Cynllun Archwilio Mewnol 2016/17 yn cymryd y gwaith ychwanegol hwn i ystyriaeth ac felly bydd gwaith ardystio grantiau yn cael ei gategoreiddio fel gwaith a gynlluniwyd o hyn ymlaen.
- 3.6** Roedd y grantiau hyn yn cynnwys Llwybrau Dysgu 14-19, y Grant Effeithlonrwydd Ysgolion (GEY) a'r Grant y Gymraeg mewn Addysg – cafodd pob un ohonynt eu harchwilio'n allanol yn y flwyddyn flaenorol. Gwnaed y newidiadau wrth symud drosodd i'r Grant Gwella Addysg (GGA) sydd wedi cyfuno 11 o grantiau addysg i greu un grant cyfun yn 2015/16. Cadarnhawyd y newid i'r Awdurdod ym mis Mehefin gyda'r gwaith i'w gwblhau gan y Gwasanaeth Archwilio Mewnol erbyn mis Rhagfyr.
- 3.7** Roedd Grant Llwybrau Dysgu 4-19 a'r Grant Effeithlonrwydd Ysgolion (GEY) yn grantiau cymhleth lle'r oedd rhaid cael samplau o drafodion o nifer o ysgolion, a oedd yn cynnwys cofnodion taflenni amser. Roedd ansawdd y cofnodion hyn yn amrywio o ysgol i ysgol ac oherwydd hynny, a'r ffaith mai hwn oedd y tro cyntaf i'r grantiau hyn gael eu harchwilio gan y Gwasanaeth Archwilio Mewnol, bu angen mwy o amser i gwblhau'r archwiliadau i'r safon ofynnol.
- 3.8** Mae archwiliad 2015/16 o'r GGA wedi'i gynnwys yn y Cynllun Archwilio i'r dyfodol.
- 3.9** Yn ystod y misoedd nesaf cytunir ar Raglen Archwilio Grantiau 2015/16 gyda'r Archwilwyr Allanol newydd.

Hawliadau hwyr a/ neu hawliadau a ardystiwyd yn amodol
--

Grantiau 2014/15	Dyddiad Cau ar gyfer Archwilio	Cyflawnwyd	Amodol	Archwilio Mewnol neu Allanol yn 2015/16
Rhaglen Datblygu Gweithlu Gofal Cymdeithasol	29.01.16	21.12.15	Na	Allanol
Craidd Cymunedau'n Gyntaf	31.12.15	27.11.15	Na	Allanol
Teuluoedd yn Gyntaf	31.12.15	21.12.15	Na	Allanol
Dechrau'n Deg - Refeniw	31.12.15	21.12.15	Na	Allanol
Dechrau'n Deg - Cyfalaf	31.12.15	21.12.15	Na	Wedi dod i ben
Rheoli Gwastraff Cynaliadwy (Grant Amgylchedd a Datblygu Cynaliadwy yn y dyfodol)	31.12.15	21.12.15	Na	
Cronfa Cludiant Lleol	31.12.15	21.12.15	Na	Allanol
Teithio am Ddim	31.12.15	21.12.15	Na	Allanol
Trethi Annomestig	27.11.15	15.12.15	Na	Allanol
Pensiynau Athrawon	30.11.15	15.12.15	Ia	Allanol
Cymhorthdal y Cyfrif Refeniw Tai	31.12.15	20.01.16	Na	D/B
Cymhorthdal Budd-dal Tai a Budd-dal y Dreth Gyngor	30.11.15	Yn parhau		Allanol
Grant Cydgyfeiriant - Arfordir Ynys Môn - Terfynol 30.06.15	11.08.15	11.08.15	Ia	Wedi dod i ben
Safleoedd ac Adeiladau Strategol – Terfynol 30.06.15	11.08.15	10.08.15	Na	Wedi dod i ben
Grant Cydgyfeiriant – Cronfa Fuddsoddi Leol - Terfynol 30.06.15	11.08.15	18.08.15	Ia	Wedi dod i ben
Grant Amddifadedd Disgyblion	31.12.15	04.09.15	Na	Mewnol
Llwybrau Dysgu 14-19 *	31.12.15	18.11.15	Na	Mewnol
Grant y Gymraeg mewn Addysg*	30.10.15	24.09.15	Na	Mewnol
Grant Effeithiolrwydd Ysgolion*	30.10.15	24.09.15	Na	Mewnol
Bwrdd Gwasanaeth Lleol ESF*	15.05.15	12.05.15	Na	Wedi dod i ben

* Wedi eu cyfuno yn 2015/16 i greu un grant, sef y Grant Gwella Addysg

